

lalts, que es deu fer amb aquella fina ceràmica.

D'aquí potser també *Collet de les Pipes*, te. Pinós de Solsonès (XLVI, 95.7). I potser també una pda. «*Les Pipereres*» de Museros (XX, 119). Com que morfològicament ja no és clar, jo havia pensat si fos nom antic, en un origen mossàrab PIPERERA 'camp de pebrots o bitxos' (que en tot cas ja no convindria com a ètmon de *Pipa*, o de de la terra de *pipes*).

Pipaderni, V. *Paierno*

PIQUER

«Picapedrer» o, més aviat, «indret on es pica la pedra» (*DECat.* VI, 522a32-53).

Mas de Collpiquer, NL antic del terme de Coll de Nargó. Apareix documentat a l'*Spill de Castellbò* a. 1513, fol. 40r.

Llomes Piqueres, a Ares del Maestrat (XXVIII, 77.22). *Les Piqueres*, partida, a Portell de Morella (XXVIII, 67.23). *Caseta de Piqueres*, a Torís (XXX, 142.16). *Carrer de Piqueres* a Llombai (XXX, 166.25).

Més aviat deriven de *pica* 'cossi de pedra' (que és del mateix radical):

La Piquereta, barranquet, a Vistabella (XXIX, 74.23).

Pontet de la Piquera, a la Salzedella (XXVIII, 135.23).

La Piquera, partida, a Eslida (XXIX, 165.17). J.F.C.

PIRA

Poble de la Conca de Barberà, 6 k. al NE. de Montblanc.

PRON. *píra* Montblanc, Casac. 1920; id. *ibid.* 1933 (exc. 206, LL i, 208); i en l'enq. que hi féu Joan Sales per a l'*Onom.*, el 1952. Lloc reconquerit abans de 1176 (*G.G.C.* 562).

MENCIONS ANT. 1076: «---Taliad (serra del Tallat, 7 k. NO. de Pira) --- *Apiera*, Olers ---» (*Li. Fe. Ma.* § 259, i, 282.23); 1168: *Apiera* cit. junt amb Brufaganya (Miret, *Templ.*, p. 321); 1176: *Apiera* (*Cart.* Poble, p. 147); 1183: «honorem de *Apiera* qui debet ad vos (Populetum) revertit post obitum Petri de *Podioviridi*» (*Cart.* Poble, cita de Balari, *Orig.* 52); 1194: *Apiera* (Mas *N.H.Bna.* XIII, 203); 1197: prop de Sta. Col. de Quer. un honor (*Casela*) afr. al SO. amb: «termino de *Apiera*, NE., amb *Regale* ('Sarral'), NO. *Solivella*, SE. *Ollers*» (MiretS. *Templ.*, 223); c. 1200: *Apiera*, lloc de la Mesó dels Templers de Barberà; i del senyor de La Guàrdia (dels Prats); 1359: *Apiera* (*CoDoACA* XII, 41).

ETIM. Es tracta d'un duplicat del nom de poble de

Piera (supra), o sigui del ll. APIARIA, pl. de APIARIUM 'abellar', 'renglera de ruscs d'abelles', usat per Columel·la, Plini etc. (definit per Forcellini: «apiario, mellario --- adhibitum de loco, in quo ordinata, quadam serie, alvearia sint»). Però en la forma *Pira*, a diferència de *Pera*, hi ha una evolució fonètica sui generis, deguda al colorit fonètic ja quasi mossàrab, que prenia el romànic en aquesta latitud: allí, en ser el lloc rescatat pels catalans en el S. XII, el diftong *ajr*, provinent de -ARIU, -ARIA, es trobava encara en la fase més conservada -*ejr*-. oint, doncs, els catalans *apjéira* ho reduïren a -*ira*, assimilant-ho a la reducció catalana *ir*, del trifont *jei* provinent de Ē + *i*od, tal com en *cadira* < *cadieira* CATHEDRA, *fira* FERIA, *espiej l* > *espill* SPĒCULUM, *pit* PĒCTUS. Explicació etimològica que Balari no acabava de veure, i que no va donar ningú fins a *E.T.C.* II, 18.251, i *DECat.* s. v. *vell* (a propòsit de Castellvill / -vell); cf. també, *vidre*).

Pisà, V. *Peà*

LA PISMOLA

Nom d'un avenc o gran deu per on brollen dolls d'aigua que ha donat nom a la rodalia, i en particular a un veïnat de cases que s'hi ha format a damunt; el Migjorn valencià, te. Barx, al capdamunt de Vallidigna, una dotzena de k. a l'Oest de Gandia. És aquesta la forma viva, més que *Puigmola* com s'ha escrit generalment; *Puigmola* com a nom d'una font, i d'una muntanya, en *GGRV* Val. II, 118, i d'una muntanya, *ib.* 148; i Mateu Llopis (*El P. Val.*, p. 105).

I és el que jo esperava sentir en les meves enqs. de 1962; però tant als inf. de Barx, com als de La Daia, i fins a Barxeta, vaig oir, nítidament i inequívoca: la *pizmoła* (XXXI, 190.1), com nom del veïnat; de la pda. (189.21, 190.14); i d'una celebrada font (189.14); només un cop semblà *la pižmoła* (amb *ž* no ben clara), però mai amb *u* ni amb *ǵ*. Altrament notem també que el mapa *IGC* a 1:50000 escriu *Camino* i *Fuente de la Puigmola*: amb *Puig*; però també amb aquest estupend femení.

I és que de cap manera no es tracta d'un puig, tossal ni turó. El veïnat és d'algunes cases un poc escampades; i encara que a damunt es vegi un tossalet rodó, no és a aquest que els inf. aplicaven el nom; car el veïnat és en el centre de la valleta, 1k5 a l'O. del poble de Barx, 130 metres més alt, i força lluny del tossalet.

En el país, a l'accident geogràfic de cap manera me li apliquen aquell nom propi, ni l'identifiquen amb el turó: d'aquest en diuen simplement *el tossal*, i prou (XXXI, 189.28, 190.14); això és també el que l'*IGC* turó llarg, cota 478, a, marcant-hi un mirador a